

I

(Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

ALUEIDEN KOMITEA

124. TÄYSISTUNTO, 12.–13. HEINÄKUUTA 2017

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Paikallinen ja alueellinen ulottuvuus Horisontti 2020 -puiteohjelmassa ja uusi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma”

(2017/C 342/01)

Esittelijä: Christophe CLERGEAU (FR, PES), Pays-de-la-Loiren aluevaltuuston jäsen

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA (AK)

A) TUTKIMUS JA INNOVOINTI (T&I) EUROOPASSA: TAVOITTEET KORKEAMMALLE PUITEOHJELMAA LAAJEMMINKIN

Puiteohjelman aseman vahvistaminen eurooppalaisen tutkimusalueen toteutuksessa ja Eurooppa 2020 -tavoitteiden täytäntöönpanossa

1. on tyytyväinen perättäisten puiteohjelmien ja nykyisen Horisontti 2020 -puiteohjelman kautta toteutetun eurooppalaisen tutkimuspolitiikan erinomaiseen menestykseen. Horisontti 2020 on maailman merkittävin yhdennetty tutkimusohjelma, joka perustuu tieteelliseen huipputaamiseen ja innovoinnin vauhdittamiseen.
2. muistuttaa, että Horisontti 2020 on tärkein tutkimuksen ja innovoinnin kehittämisen tukiväline Euroopassa yleisen Eurooppa 2020 -strategian puitteissa ja keino edistää eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) toteutumista.
3. **on edelleen vakuuttunut Eurooppa 2020 -strategian tarkoituksenmukaisuudesta.** Siinä sovelletaan yhdistettyä ”osaamiskolmiolähestymistapaa” (tutkimus, koulutus ja innovointi), jossa olennaista on oppimisasienteiden muuttaminen ja kaikkien koulutustason nostaminen sekä yliopistojen ja yritysten välisen yhteistyön edistäminen. Komitea kehottaa parantamaan yhteensopivuutta ja täydentävyyttä Erasmus+- ja Interreg-ohjelmien ja myös alueiden väliseen yhteistyöhön keskittyvän Interreg Europe -ohjelman kanssa. Komitea korostaa, että eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttamista tulee jatkaa, ja sitä varten on pyrittävä monenlaisiin tavoitteisiin, joista tieteellinen huipputaaminen on keskeinen ja välttämätön muttei ainoa osa-alue.
4. korostaa eurooppalaisen tutkimusalueen tavoitteiden ajankohtaisuutta sekä sitä, että niiden toteuttamista on tärkeää jatkaa erityisesti monikansallisen yhteistyön kehittämisen, osaamisen liikkuvuuden, tutkijoiden ja innovoijien yhdennettyjen työmarkkinoiden, sukupuolten tasa-arvon ja tiedon ja tieteen saatavuuden aloilla.
5. ehdottaa, että hanketta osaamisyhteiskunnan rakentamiseksi Eurooppaan tuetaan paremmin tunnistamalla eurooppalaiset lahjakkuudet ja seuraamalla tutkijoiden uraa, suunnittelemalla tutkijoille tarkoitettuja eurooppalaisia urapolkuja, jotta he voivat hyötyä tukiohjelmista tutkijanuransa siirtymävaiheissa, ja vahvistamalla tutkijoiden ja yritysmaailman välisiä yhteyksiä.

6. ei suostu rajaamaan budjettikeskustelua pelkkään puiteohjelmaan. Arviointivasta riippuen tutkimukseen ja innovointiin käytetään 43–110 miljardia euroa koheesiopolitiikan varoja, ja myös muilla alakohtaisilla toimintapolitiikoilla ja Junckerin ohjelmalla on merkittävä rooli.

Innovoinnin ja tutkimuksen nostaminen takaisin politiikan ja rahoituksen painopisteeksi

7. **pyytää innovoinnin ja tutkimuksen palauttamista ensisijaisiksi painopisteiksi Euroopan tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa** sekä Rooman julistuksessa asetetuissa painopisteissä⁽¹⁾, tutkimukseen, innovointiin ja koulutukseen liittyvien kysymysten monialaisen hallinnoinnin vahvistamista unionissa sekä Euroopan unionin t&i-toimintaan osoittamien kokonaisuusmäärärahojen lisäämistä kaikkien näiden toimintapolitiikkojen kautta nykyisessä ja tulevassa monivuotisessa rahoituskehityksessä. Tässä kokonaiskehityksessä sekä Euroopan parlamentin mietintöluonnoksen⁽²⁾ ja EU:n t&i-ohjelmien vaikutuksen maksimointia käsittelevän riippumattomien asiantuntijoiden korkean tason ryhmän raportin (Lamyn raportin)⁽³⁾ mukaisesti tulevan puiteohjelman määrärahoja tulisi nostaa huomattavasti, jotta voidaan vähintään säilyttää nykyisen puiteohjelman kasvudynamiikka⁽⁴⁾. T&i-toiminnalle annettavan tarvittavan sysäyksen ei pidä kuitenkaan missään tapauksessa heikentää koheesiopolitiikkaa, joka on edelleen EU:n keskeinen rahoitusväline taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja unionin alueiden lähentymisen saavuttamiseksi. On hyödynnettävä koheesio- ja t&k-politiikan toimintavälineiden koko potentiaali ja yhdistettävä ne aluekehityksen edistämiseksi.

8. kehottaa asettamaan uusia yhteisiä tavoitteita, joiden päämääränä ei ole vain tieteellinen huippuosaaminen Euroopassa vaan koko Euroopan tieteellinen huippuosaaminen ja innovointikapasiteetti. Sitä varten on mobilisoitava kaikkien alueiden koko potentiaali, autettava vahvistamaan niiden valmiuksia ja edistettävä avointa ja yhteistyöhön perustuvaa innovointia.

9. pitää tätä tavoitetta vieläkin tarpeellisempänä globalisaation oloissa, koska sen vaikutukset eivät ole vielä hallinnassa etenkin paikallis- ja aluetasolla ja koska tutkimus ja innovointi ovat maailmanlaajuistumista ajatellen sietokykyä parantavia tekijöitä, jotka tuottavat paljon lisäarvoa ja luovat kestävästä kilpailukykyä.

10. haluaa edistää kokonaisvaltaista lähestymistapaa sovellettavaksi EU-, valtio- ja aluetason myöntämään rahoitukseen, sillä muutoin asetetussa tavoitteessa ja eurooppalaisessa budjettikeskustelussa ei olisi mitään mieltä. Komitea muistuttaa kaikille jäsenvaltioille Eurooppa 2020 -strategiassa asetetusta tärkeästä tavoitteesta käyttää 3 prosentin osuus BKT:sta julkiseen ja yksityiseen t&i-toimintaan, sillä osuus on vuodesta 2015 jäänyt 2,03 prosenttiin. Tätä tavoitetta uhkaavat muun muassa monissa jäsenvaltioissa tehtyt määrärahaliekkaukset. Komitea katsoo, että tätä varten on kunkin maan ja alueen toimintaympäristö huomioon ottaen erittäin tärkeää vahvistaa edelleen t&i-järjestelmiä siten, että parannetaan politiikan koordinoitua unionitasolla ja edistetään tarvittavia uudistuksia valtio- ja aluetasolla myös eurooppalaisen ohjausjakson ja älykkään erikoistumisen strategioiden avulla.

Selkeämpää keskustelua synergiasta muiden eurooppalaisten toimintapolitiikkojen kanssa

11. pitää tarpeellisena selkiyttää keskustelua synergiasta ja ehdottaa viittä toimintaperiaatetta, jotka voisivat olla yhteisiä unionille, jäsenvaltioille, alueille ja kaupungeille:

- johdonmukaisuus: yhteinen hallinnointi sekä päätavoitteiden, strategioiden ja tärkeimpien hankkeiden valitseminen yhdessä
- yhteensopivuus: mahdollisuus yhdistää ja rationalisoida resurssit yksinkertaisesti ja tehokkaasti esimerkiksi valtiontukikysymyksissä
- täydentävyys: varmistetaan selkeä työnjako ja toiminnan saumaton jatkuvuus hankkeiden eri osioiden rahoituksessa ja hankkeiden tukeminen niin alkuvaiheessa (valmiuksien kehittäminen jne.) kuin loppuvaiheessakin (tutkimustulosten hyödyntäminen, markkinoille saattaminen jne.)

⁽¹⁾ 27 jäsenvaltion sekä Eurooppa-neuvoston, Euroopan parlamentin ja Euroopan komission johtajien julistus (25. maaliskuuta 2017) http://www.consilium.europa.eu/fi/meetings/european-council/2017/03/25-rome-declaration_pdf/

⁽²⁾ Euroopan parlamentin mietintöluonnos Horisontti 2020 -ohjelman täytäntöönpanon arvioinnista sen väliarvioinnin ja yhdeksättä puiteohjelmaa koskevan ehdotuksen perusteella (2016/2147(INI)).

⁽³⁾ EU:n t&i-ohjelmien vaikutuksen maksimointia käsittelevän riippumattomien asiantuntijoiden korkean tason ryhmän raportti: Investing in the European future we want https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/hlg_2017_report.pdf#view=fit&pagemode=none

⁽⁴⁾ "Talousarviossa tulisi säilyttää ainakin Horisontti 2020 -ohjelman keskimääräinen vuotuinen kasvutaso pitäen lähtökohdina ohjelman viimeisen vuoden määrärahoja. Tämä merkitsisi seitsemänvuotista talousarviota, joka on vähintään 120 miljardia euroa nykyhintoina." EU:n t&i-ohjelmien vaikutuksen maksimointia käsittelevän riippumattomien asiantuntijoiden korkean tason ryhmän raportti.

- yhteisen rakentamisen periaate: johdonmukainen lähestymistapa, jonka mukaan yhteisrahoitus merkitsee yhdessä suunnittelua ja yhdessä ohjaamista
- ekosysteemiperiaate: tunnustetaan paikallisten kollektiivisten aloitteiden merkitys.

B) PUITEOHJELMAN PERUSTAN UUDISTAMINEN PUUTTUMATTA SEN RAKENTEeseen

Avoim ja yhteistyöhön perustuva ohjelma kaikkien palveluksessa

12. muistuttaa, että puiteohjelman eurooppalainen lisäarvo perustuu ennen muuta sen kollektiiviseen ja yhteistoiinnalliseen ulottuvuuteen ja sen rooliin tutkijoiden ja innovointiekosysteemien verkottamisessa. Tämän ulottuvuuden tulee jatkossakin olla ensisijainen yksittäisten hankkeiden tukemiseen nähden.

13. on huolissaan keskimääräisen onnistumisasteen laskusta ehdotuspyyntömenettelyissä, sillä se on heikompi kuin edellisessä puiteohjelmassa. Tämä rajoittaa vakavasti ohjelman alueellista levinneisyyttä. Huipputason toimintaan väistämättä tarvittava kilpailu ei saa johtaa poissulkemiseen ja liialliseen keskittämiseen.

14. katsoo, että puiteohjelman avoimuuden säilyttäminen on välttämätöntä, jotta voidaan taata, että se kattaa koko Euroopan ja hyödyttää kaikkia alue- ja paikallisyhteisöjä sekä kansalaisia. Komitea kehottaa luomaan puiteohjelmaan innovatiivisempia välineitä huippuosaamisen, osallisuuden ja osallistumisen yhdistämiseksi.

15. muistuttaa, että on tärkeää säilyttää tasapaino perustutkimuksen ja markkinoille saattamiseen läheisesti liittyvän tutkimuksen välillä mutta myös vapaan tutkimuksen ja yhteiskunnan ja talouden toimijoiden asettamiin kysymyksiin vastaavan tutkimuksen välillä, jotta kohteena olisivat yhtä lailla jatkokehittelyinnovaatiot kuin läpimurtoinnovaatiotkin, sillä nämä molemmat pystyvät luomaan uutta toimintaa ja työpaikkoja.

16. panee merkille, että nykyisin painotetaan korkean teknologisen valmiustason (technology readiness level, TRL) hankkeita ja että näin asetetaan etusijalle jatkokehittelyinnovaatiot kannustamalla tutkijoita keskittymään jo kypsytelyihin ideoihin, jotka voidaan saattaa nopeasti markkinoille. Komitea toteaa kuitenkin, että on yhtä tärkeää tukea alemmilla teknologisen valmiuden tasoilla toteutettavia hankkeita, jotta markkinoille voidaan saattaa nykyistä enemmän innovaatioita. Komitea korostaa sellaisten urauurtavien innovaatioiden merkitystä, jotka pohjautuvat alemmaan teknologisen valmiuden tasoon ja joiden ansiosta markkinoille voidaan tuoda nopeasti uusia tuotteita ja palveluita. Innovaatiopolitiikan keskeisinä painopisteinä olisi joka tapauksessa oltava pk-yritysten tukeminen markkinoille pääsyssä ja pysyvien työpaikkojen luominen. Tämän olisi oltava etenkin Euroopan innovaationeuvoston tehtävä.

17. pyytää ottamaan paremmin huomioon kaikki huippuosaamisen ja innovoinnin muodot ja muistuttaa, että muu kuin teknologinen innovointi ja sosiaalinen innovointi edellyttävät uudenlaista osaamista, joista voi rakentua uusia huippuosaamisaloja.

18. korostaa tarvetta antaa täysi tunnustus sosiaaliselle innovoinnille, joka tarjoaa uusia ideoita (tuotteita, palveluja ja malleja) yhteiskunnallisiin tarpeisiin vastaamiseksi laajassa merkityksessä.

19. tähdentää, että tutkimuksessa ja innovoinnissa kohderyhmänä eivät ole ainoastaan yritykset, vaan ne koskevat myös julkista politiikkaa, terveydenhuoltoa, kulttuuria ja yhteisön toimintaa sekä yhteisöä ja uudenlaisia talousmalleja, jotka myötävaikuttavat uusien kumppanuuksien, uudenlaisen toiminnan ja uusien sosiaalisten suhteiden syntyyn. Innovoinnin tulosten hyödyntämisessä ei pitäisikään keskittyä yksinomaan siihen, että saadaan markkinoille taloudellista arvoa omaava tuote, vaan olisi myös pyrittävä kehittämään palveluja, joilla on sosiaalista arvoa kansalaisille.

Uusi lähestymistapa huippuosaamiseen

20. korostaa, että termiä **huippuosaaminen** käytetään kuvaamaan hyvin erilaisia asioita ja ehdottaa, että erotetaan toisistaan seuraavat tavoitteet, joita tulee tukea puiteohjelman avulla:

- tieteellinen huippuosaaminen, joka perustuu ensiksi yhteistyön periaatteeseen ja toiseksi kilpailuun
- huipputason tiede- ja innovaatiohankkeet, joille on ominaista myös niiden vaikutus ja panos osaamisen siirtoon
- huipputason innovointiekosysteemit ja erilaisten toimijoiden väliset yhteistyöhankkeet
- koko Euroopan huippuosaaminen ja yleinen innovointikapasiteetti.

Uusi lähestymistapa hankkeiden vaikutuksiin

21. ehdottaa, että hankkeiden **vaikutuksia** arvioitaessa otetaan huomioon sekä ehdotusten osalta ennakkovaiheessa että hyväksytyjen hankkeiden osalta jälkivaiheessa

- tieteellinen vaikutus, jota mitataan pääasiassa viittauksilla
- vaikutus hankkeiden tulosten leviämisen ja hyödyntämisen muodossa
- vaikutus avoimen ja yhteistyöhön perustuvan innovoinnin kautta ja uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen erityisesti pk-yrityksissä
- vaikutus alueellisiin innovointiekosysteemeihin ja niiden kolmeen pilariin eli tutkimukseen, koulutukseen ja innovointiin sekä alueisiin ja niiden asukkaisiin eli muun muassa työllisyyteen ja hyvinvointiin.

Uusi lähestymistapa alue- ja paikallisyhteisöjen asemaan puiteohjelmassa

22. ehdottaa huippuosaamisen edistämiseksi kaikissa muodoissaan **alue- ja paikallisyhteisöjen roolin kasvattamista tulevassa puiteohjelmassa** seuraavilla tavoilla:

- t&i-politiikan yleisen hallinnon kumppanitahoina EU-tasolla ja puiteohjelman yhteydessä
- keskeisellä sijalla eurooppalaisissa innovointikeskusten ja -ekosysteemien huippuosaamisverkostoissa
- hankkeisiin osallistujina kevennetyn osallistumisen kautta
- Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä tärkeimpinä toimijoina innovoinnin, hyödyntämisen ja tulosten levittämisen alalla
- tiedemaailman ja yhteiskunnan jatkuvan vuoropuhelun edistäjänä.

Yhteiskunnallisten tavoitteiden tarkoituksenmukaisuuden ja vaikutusten parantaminen

23. pyytää asettamaan kaksi uutta yhteiskunnallista tavoitetta eurooppalaisten yhteiskuntien keskeisiin tulevaisuuden haasteisiin liittyvän tieteellisen huippuosaamisen kehittämiseksi:

- unionin osaamisohjelman haasteisiin vastaaminen: elinikäisen oppimisen nostaminen Euroopan sosiaalisen mallin ja suorituskyvyn ytimeen
- alueellinen dynamiikka arvon tuottamisen, innovoinnin, työllisyyden, sosiaalisten siteiden ja kestävä kehityksen pohjaksi myös Euroopan unionin alueiden väestökehitykseen liittyvien haasteiden yhteydessä.

24. kehottaa vahvistamaan yhteiskunnallisissa tavoitteissa monialaisuuden ja humanististen ja yhteiskuntatieteiden asemaa sekä riskinottoa, jotta syntyisi uusia ideoita ja ratkaisuja muun muassa täysin avointen hankepyyntöjen kautta.

25. kannustaa ottamaan käyttöön uuden täydentävän lähestymistavan, joka perustuu asetettuihin tehtäviin, jotta tutkimushankkeet ja suuret hankkeet voisivat onnistua, ja monialaisiin kohteisiin älykkäiden kaupunkien esimerkin tai ympäristöpoliittisissa ja meriasioissa käytetyn mallin mukaisesti. Komitea toistaa tässä yhteydessä kehoituksensa, että seuraavaan puiteohjelmaan sisällytetään tavoite, jonka mukaan 10 prosentilla hankkeista edistetään merkittävästi merien ja merenkulkualan tutkimusta ⁽⁵⁾.

Hankkeiden monipuolisuutta suosivien osallistumismallien edistäminen

26. ihmettelee sitä, että monia nykyisten asetusten avaamia mahdollisuuksia ei hyödynnetä riittävästi, ja ehdottaa useita parannusmahdollisuuksia:

- laajemmat ja avoimemmat ehdotuspyynnöt, joissa on mahdollista ilmaista uusia lähestymistapoja
- enemmän monialaisuutta ehdotuspyyntöjen laadinnassa, jotta kaikki osaaminen, myös muu kuin teknologinen, voidaan hyödyntää
- humanististen ja yhteiskuntatieteiden parempi integrointi, sillä se on nykyisin riittämätöntä
- enemmän tukea alhaalta ylöspäin suuntautuville verkostoille ja aloitteille
- enemmän avoimuutta ja vastuuvollisuutta kaikkiin hankkeiden arviointi- ja valintavaiheisiin ja rahoituksen osoittamisvaiheisiin sekä palautteeseen, jotta hankkeita voidaan muokata siten, että uusi hakemus voi onnistua

⁽⁵⁾ Euroopan alueiden komitean lausunto "EU:n sinisen kasvun politiikka uuteen vaiheeseen" (CDR 6622/2016).

- kannustimet uusien tulijoiden saamiseksi nykyistä enemmän mukaan ensimmäistä kertaa osallistuville suunnattuihin hanke-ehdotuksiin
- edelleenmyönnettävän rahoituksen hyödyntäminen nykyistä enemmän ja johdonmukaisesti, sillä se on tukitapa, jonka avulla voidaan saavuttaa puiteohjelmaa heikosti tuntevat yleisöt
- yksinkertaistettujen menettelyjen käyttöönotto tarpeettoman byrokratian karsimiseksi loppukäyttäjiltä.

27. pyytää komissiota esittämään arviointiperusteita sille, miksi suuryrityksille on osoitettu runsaasti rahoitusta Horisontti 2020 -puiteohjelmassa, vaikka niiden t&k-kulut ovat kasvaneet vain vähän, ja ehdottamaan tämän mukaisesti muutoksia tulevaan puiteohjelmaan.

28. painottaa tarvetta rahoittaa tutkimustoimintaa tukivaroin ja pitää valitettavana suuntausta korvata tuet lainoilla, mutta myöntää, että lainoja tulee olla muiden välineiden ohella saatavilla hankkeisiin, joissa on kyse pitkälle kehittyneestä, pian markkinoille vietävästä teknologiasta.

29. katsoo, että rahoitusvälineiden kehittäminen puiteohjelman tavoitteiden hyväksi on perusteltua vain, jos niiden avulla voidaan yhteistyössä rahoituslaitosten kanssa kattaa suuria riskejä, mikäli markkinat ovat puutteelliset, esimerkiksi INNOVFIN-tarjonnan tapaan. Komitea pitää valitettavana, että Junckerin ohjelmaa hyödynnetään tällä hetkellä niin vähän tällaisten riskien kattamisen laajentamiseen.

30. kiinnittää huomiota siihen, että pk-yrityksiä koskevien innovointihankkeiden rahoitusta on kehitettävä ja että on keskityttävä erityisesti teollisuus 4.0 -ohjelmiin, sillä tämä on paras tapa eurooppalaisen teollisuusrakenteen jäsentämiseksi. Samalla olisi luotava sisäistä kysyntää teknologialle Euroopan kehityksen tukemiseksi.

C) PUITEOHJELMA, JOLLA TUETAAN KAIKILLA ALUEILLA TEHTÄVÄÄ TUTKIMUSTA JA INNOVOINTIA

Aluelähtöisen huippuosaamislähestymistavan edistäminen

31. **toteaa, että tieteellinen huippuosaaminen on sidoksissa innovointikeskuksiin ja innovointiekosysteemeihin.** Suurin osa Horisontti 2020 -puiteohjelman tuensaajista (yliopistot, tutkimuslaitokset, pk-yritykset, kansalaisyhteiskunnan organisaatiot) on tiiviisti kytköksissä alueeseensa, ja alueiden laatu vaikuttaa tieteen laatuun. Tämä tosiasia kaikessa laajuudessaan on tunnustettava puiteohjelmassa.

32. muistuttaa, että alueellinen ulottuvuus on otettava järjestelmällisesti huomioon kaikkia toimintapolitiikkoja suunniteltaessa, sillä älykkään erikoistumisen strategiat tuovat tiedealan toimijoille ja yrityksille resursseja ja luovat arvoa alueyhteisöille ja kansalaisille.

33. huomauttaa, että alueet ovat hyväksyneet ja kehittäneet älykkään erikoistumisen strategioita voidakseen jäsentää tutkimukseen ja innovointiin suuntautuvia investointeja talouskehityksen hyväksi täydentävästi muiden alueiden kanssa ja että alue- ja paikallistason investointien ja eurooppalaisten investointien yhdistäminen rakenteellisiin hankkeisiin älykkään erikoistumisen aloilla tehostaa puiteohjelman vaikutuksia ja on keino välttää paikallisesta todellisuudesta irrallaan olevien hankkeiden rahoittaminen.

34. katsoo, että puiteohjelman tulee edistää t&i-valmiuksien kehittämistä alueilla auttamalla niitä kehittämään askel askelelta huippuosaamista etenkin älykkään erikoistumisen aloilla sekä parantamalla kaikkien alueiden valmiuksia osallistua Horisontti 2020 -puiteohjelmaan laadukkain hankkein.

35. korostaa, että kaupungit ovat tärkeitä innovointikeskuksia ja niillä on keskeinen rooli huippuosaamisen rakentamisessa. Komitea korostaa myös, että tieteen liiallinen keskittäminen innovointikeskuksiin haittaa koko taloudellisen ja sosiaalisen verkoston osallistumista tutkimustyöhön ja että on tarpeen aktivoida myös keskuksista etäällä sijaitsevat osaamisaarekkeet. Komitea muistuttaa aluepolitiikan keskeisestä roolista tässä asiassa.

Uusi yhteys EU:n tutkimuspolitiikan ja alueiden välille

36. ehdottaa uutta eurooppalaista EU:n, jäsenvaltioiden, kaupunkien ja alueiden välistä huipputason t&i-kumppanuutta, joka perustuu tehostettuun monitasoiseen hallintoon, toissijaisuusperiaatteen noudattamiseen, yhteiseen avoimen innovoinnin kulttuuriin ja kenttätason aloitteiden hyödyntämiseen alhaalta ylöspäin suuntautuvan lähestymistavan pohjalta.

37. toivoo puiteohjelmalta suurempaa panosta alueellisten innovointikeskusten ja -ekosysteemien vahvistamiseen sekä lisää tukea teknologian siirtoon käytettäville verkoille ja pyytää perustamaan uuden toimen ”alueelliset yhteydet”, jotta voidaan tunnustaa ja rahoittaa puiteohjelman kautta alueellisia huippuosaamisverkostoja Vanguard-aloitteen tapaan.

38. kehottaa edelläkävijäalueita muodostamaan eurooppalaisia yhteenliittymiä urauurtavien innovaatioiden toteuttamiseksi kaikkialla Euroopassa. Yhteistyömahdollisuuksien etsiminen, arvoketjun lenkkien kartoittaminen sekä keskeisten sidosryhmien ja valmiuksien määrittäminen älykkään erikoistumisen avulla ovat tärkeitä askeleita pyrittäessä luomaan eurooppalaista lisäarvoa.

Alueiden ja jäsenvaltioiden välisen innovointikuilun kurominen umpeen

39. **pitää valitettavana, että Horisontti 2020 -puiteohjelman heikkoutena on sen puolessavälissä EU13-maiden⁽⁶⁾ vähäinen osallistuminen, ja nostaa esiin erot alue- ja paikallistason osallistumisaktiivisuudessa.** Komitea muistuttaa puiteohjelman mobilisoinnin eikä vain koheesiopolitiikan tärkeydestä kaikilla unionin alueilla, jotta voidaan tukea parhaita huippuosaamisen edelläkävijöitä ja mahdollistaa niiden osallistuminen eurooppalaiseen yhteistyöhön.

40. toivoo näin ollen, että Horisontti 2020 -puiteohjelmaan sisältyvää ohjelmaa ”Huippuosaamisen levittäminen ja osallistujapohjan laajentaminen” jatketaan ja laajennetaan. Komitea pyytää soveltamaan erityistä lähestymistapaa t&i-kehityksessä selvästi jälkeen jääneisiin sellaisten maiden alueisiin, jotka eivät ole oikeutettuja ohjelman tukeen, sillä tämä on useimpien syrjäisimpien alueiden tilanne, unohtamatta kuitenkin huippuosaamista peruskriteerinä. Komitea painottaa, että tällä ohjelmalla on vain hyvin pieni osuus (1 %) Horisontti 2020 -puiteohjelmassa, ja panee merkille, ettei merkittävää kehitystä ole tapahtunut puiteohjelman piiriin pääsyssä. Komitea ihmettelee sitä, että puiteohjelman pääasialliset tuensaajamaat ovat samoja kuin kyseisessä ohjelmassa. Komitea katsoo, että tilanne heikentää puiteohjelman legitimitettiin, ja kehottaa esittämään uusia aloitteita.

41. ehdottaa integroitua tapaa edistää kehitystä kohti huippuosaamista kussakin maassa ja alueella koordinoituisuunnitelman pohjalta, jotta voidaan tehdä tarvittavia uudistuksia, perustaa kaikille avoimia huippuosaamiskeskustoja, torjua aivovuotoa ja osallistua täysimittaisesti eurooppalaisiin tutkimusverkostoihin. Suunnitelma rahoitettaisiin alueellisin, valtiollisin ja eurooppalaisin sekä Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Euroopan rakenne- ja investointirahastojen varoin.

42. ehdottaa tätä varten, että lisätään mahdollisuuksia osallistua eurooppalaiseen yhteistyöhön

- lisäämällä tukea tutkimukseen ja teknologian kehittämiseen tarkoitettuja perusrakenteita varten ja lisäämällä nk. ERA-oppituoleja lupaavien tutkijoiden ja johtavien tieteilijöiden houkuttelemiseksi niihin
- lisäämällä kannustimia uusien tulokkaiden ottamiseksi mukaan esitettyihin hankkeisiin ja valittujen hankkeiden avaamiseksi uusille täydentäville toimijoille
- lisäämällä tukea pk-yrityksille t&k&i-yksikköjen perustamiseksi ja teknisten ammattilaisten tai tutkijoiden palkkaamiseksi niitä varten
- lisäämällä tukea pk-yritysten sellaisten sisäisten rakenteiden luomiseksi, joiden avulla pk-yritykset voivat osallistua tutkimus- ja/tai innovointiverkostoihin.

D) KOLLEKTIIVISTEN, YHTEISTEN VÄLINEIDEN EDISTÄMINEN TIETEELLISEN HUIPPUOSAAMISEN JA INNOVOINNIN TUEKSI

Eurooppalaisten toimijoiden verkostot huippuosaamisen ja innovoinnin yhdistäjinä

43. toistaa vahvasti kannattavansa verkostomuotoisen yhteistyön ensisijaisuutta kilpailuun nähden puiteohjelmassa unionin arvojen mukaisesti ja painottaa verkostojen merkitystä hankkeiden ja huippuosaamisen yhdistäjinä.

44. korostaa tässä yhteydessä seitsemänten puiteohjelmaan sisältyneen ”Osaavat alueet” -ohjelman tarkoituksenmukaisuutta, sillä se mahdollisti toimivan vuorovaikutuksen aluepolitiikan kanssa edistämällä kestävien yhteistyöhankkeiden luomista osaamiskolmion osapuolten kesken alue- ja paikallisyhteisöissä, yksityissektorin (erityisesti pk-yritysten) osallistumisen puiteohjelman hankkeisiin, monikansallisen yhteistyön tukemisen innovatiivisten ekosysteemien välillä sekä paikallisten ja alueellisten toimijoiden integroimisen eurooppalaiseen tutkimusalueeseen.

⁽⁶⁾ Kyseiset jäsenvaltiot ovat ohjelman ”Huippuosaamisen levittäminen ja osallistujapohjan laajentaminen” pääasiallisia tuensaajia. Maita ovat Bulgaria, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Puola, Portugali, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekin tasavalta, Unkari ja Viro (linkki).

45. kehottaa soveltamaan kunnianhimoista politiikkaa tällaisten yhteistyöverkkojen kehittämiseen
- tutkijoiden, työryhmien ja laboratorioiden välillä sekä tutkimusinfrastruktuurien välillä tieteellisten aihekokonaisuuksien muodostamiseksi sekä hankepyyntöjen ja hankkeiden ehdottamiseksi
  - klusterien, pilottihankkeiden ja demonstrointihankkeiden välillä
  - erilaisten toimijoiden, kuten alueiden ja kaupunkien sekä alueellisten innovointikeskusten ja -ekosysteemien välillä älykkään erikoistumisen strategioiden yhteydessä.
46. muistuttaa, että Horisontti 2020 tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia tällaisten aloitteiden tukemiseen, ja ihmettelee niiden pieniä määrärahoja ja vähäistä hyödyntämistä ja kehottaa käyttämään koordinointi- ja tukitoimia tehokkaammin. Komitea kehottaa huolehtimaan alue- ja paikallisyhteisöjen toteuttamien innovatiivisten aloitteiden paremmasta tunnustamisesta puiteohjelmassa. Komitea pyytää myös lisäämään tukea alueidenvälisille yhteistyöhankkeille, jotka liittyvät älykkään erikoistumisen strategioihin, sekä Horisontti 2020:n että koheesiopolitiikan yhteydessä.

Alue- ja paikallisyhteisöjen kanssa yhdessä laadittavien tutkimus- ja innovointiohjelmien kehittäminen

47. toteaa, että alue- ja paikallisyhteisöjen ottaminen mukaan Horisontti 2020 -puiteohjelman täytäntöönpanoon on lisääntynyt ohjelman alkuvaiheista, sillä yhä useammat alueet ovat kumppaneina yhteisen ohjelmasuunnittelun välineissä eli muun muassa ERA-NET-toiminnassa, Marie Skłodowska-Curie COFUND -toiminnassa ja julkisen ja yksityisen sektorin välisissä tutkimus- ja innovointikumppanuuksissa (esim. Clean Sky -aloite).
48. toivoo, että näitä yhteisesti laadittavia toimintoja kehitetään, ja pyytää yksinkertaistamaan ja yhdenmukaistamaan täytäntöönpanosääntöjä sekä esimerkiksi helpottamaan jäsenvaltioiden suostumuksella alueiden osallistumista yhteisen ohjelmasuunnittelun aloitteisiin (185 artikla).
49. pyytää jatkamaan tukien käsittelyä koskevien hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistamista, jatkamaan ja laajentamaan avustusten ja tukien keskittämistä keskitettyyn palvelupisteeseen sekä tarjoamaan tietoa ohjelmista ja menettelyistä ja julkaisemaan tukien hallinnointiin käytettävän osallistujille tarkoitetun portaalin unionin kaikilla virallisilla kielillä osallistumisen helpottamiseksi.
50. kannattaa mekanismeja, joissa myönnetään puiteohjelman täydennykseksi unionin korotuksia sellaisten huippualoitteiden tukemiseksi, jotka ovat lähtöisin alue- ja paikallisyhteisöistä ja joissa on mukana merkittävää ja monipuolista rahoitusta.
51. katsoo, että kokemukset älykkään erikoistumisen strategioista ja niiden toteuttamisesta tarjoavat erittäin hyödyllistä palautetta Horisontti 2020 -ohjelman ja tulevan puiteohjelman suuntaamiseksi ja sellaisten työohjelmien laatimiseksi, joiden aiheet ovat oikeutettuja rahoitukseen. Komitea kehottaa ohjelmasuunnitteluun osallistuvia viranomaisia ottamaan alueet vahvemmin mukaan tähän prosessiin, jotta se olisi johdonmukaisempi kenttätason haasteisiin nähden.
52. pitää erittäin tärkeänä, että Horisontti 2020 -ohjelman eri haasteissa otetaan huomioon alueisiin kohdistuvat sosioekonomiset vaikutukset ohjelman rahoitusalueiden hahmottelusta, suunnittelusta ja määrittelystä alkaen, jotta alueiden valinta edistää tehokkaalla tavalla elämänlaadun parantamista unionin kaikilla alueilla.
53. kehottaa tarkastelemaan uudelleen kaikkia puiteohjelman välineitä toissijaisuusperiaatteen ja täydentävyysperiaatteen näkökulmasta, jotta voidaan parantaa eri toimijoiden välistä yhteentoimivuutta paitsi yhteisrahoituksen näkökulmasta myös uuden tehtävänjaon muodossa siten, että puiteohjelman toiminta keskitetään suurinta eurooppalaista lisäarvoa tarjoaviin aiheisiin.
54. ehdottaa, että kehitetään pk-yritysvälinen ulkopuolelle jääneille parhaille hakijoille myönnettävästä huippuosaa- mismerkistä todellinen kumppanuusväline, jonka ohjaamisesta vastaisivat yhdessä EU ja alueet, jotta niiden toiminta nivoutuisi parhaalla mahdollisella tavalla yhteen ennen hakemusten esittämistä ja sen jälkeen. Näitä periaatteita voidaan soveltaa myös muihin huippuosaa- mismerkkiin liittyviin toimenpiteisiin kuten Marie Skłodowska-Curie -toimiin ja Euroopan tutkimusneuvoston apurahoihin sekä kaikkiin muihin hankkeisiin, joissa on mahdollista luoda synergiaa.

Kerrannaisvaikutusten, innovoinnin ja osaamisen levittämisen tehostaminen yhteistyössä alue- ja paikallisyhteisöjen kanssa

55. korostaa alueiden roolia koekenttinä ja "ensikäyttäjinä" julkisten hankintojen kautta. Komitea pyytää joustavoittamaan tällaisen toiminnan sääntelykehystä ja yksinkertaistamaan innovatiivisten julkisten hankintojen tukijärjestelmää, sillä sitä hyödynnetään tällä hetkellä liian vähän eivätkä sen säännöt ole tarpeeksi hyvin hankintaviranomaisten hallussa.

56. korostaa jälleen 360 asteen lähestymistavan tärkeyttä innovoinnissa, jotta se kattaa jatkokehittelyinnovaatiot ja läpimurtoinnovaatiot, teknologiset ja muut innovaatiot, innovoinnin muotoilun ja käyttötarkoitusten kautta, sosiaalisen innovoinnin sekä avoimen ja yhteistoiminnallisen innovoinnin. Komitea muistuttaa, että alue- ja paikallistasoon kytköksissä olevat keskuksat ja ekosysteemit ovat innovointi-, välittämisen- ja hyödyntämistoimien pääasiallisia toteuttajia. Komitea pyytää komissiota ottamaan Euroopan innovointineuvoston perustamisen yhteydessä huomioon alue- ja paikallisyhteisöjen roolin näissä asioissa paikallistasolla ja ottamaan ne mukaan neuvoston tulevaan toimintaan.

57. ehdottaa, että seuraavaan puiteohjelmaan luodaan pk-yritysvälineelle uusi rakenne, jossa ohjelmasuunnittelun ja täytäntöönpanon edellytyksenä olisi alue- ja paikallisyhteisöjen osallistuminen alusta loppuun saakka, jotta se olisi johdonmukaisempi älykkään erikoistumisen alojen ja paikallisen rahoituksen kanssa ja jotta saataisiin paikattua erittäin heikosta onnistumisasteesta johtuvaa vähäistä kiinnostusta.

58. vastustaa kaikkia ajatuksia siirtää osa koheesiopolitiikan varoista puiteohjelman toimiin, joilla rahoitettaisiin automaattisesti enemmän hankkeita tai tuettaisiin "erinomaisia hylätyksi tulleita" hankkeita. Komitea puolustaa aluepolitiikan itsenäisyyttä ja kannattaa ehdotettua lähestymistapaa, joka perustuu yhteiseen rakentamiseen ja täydentävyyden ja yhteistyön tehostamiseen.

59. korostaa tarvetta ottaa huomioon heti hankkeiden laatimisvaiheessa mahdollisuudet kerrannaisvaikutuksiin sekä tulosten levittämiseen ja hyödyntämiseen. Komitea toteaa, että hankkeiden nykyiset vaikutukset näillä aloilla ovat rajalliset, ja se tukeekin Euroopan laajuisten ja paikallisten ohjelmien kehittämistä erityisesti tällaisia toimintoja varten. Komitea kehottaa ottamaan alueet paremmin mukaan hankkeiden tulosten hyödyntämiseen ja levittämiseen puiteohjelman yhteydessä.

60. kannattaa myös sellaisten välineiden kehittämistä, joiden kohteena on siirtyminen mallivaiheesta markkinoille – esimerkiksi kokeilussa oleva "nopeutetun innovoinnin väline" – ja uusien teollisuustuotantoalojen jäsentämistä INNOSUP-aloitteen ja siihen sisältyvän osion "klusterien edistämät hankkeet uusiksi teollisuuden arvoketjuiksi" kautta sekä pyytää niiden laajentamista.

61. toteaa, että olisi kehiteltävä klusterien tukemiseen liittyvien välineiden yhdistelmää, joka on suunnattu yritysryppäille eikä yksittäisille yrityksille. Näin mahdollistettaisiin monialaiset lähestymistavat ja yhteistyöhön perustuvat eurooppalaiset kumppanuudet. Rooli, joka klustereilla voi olla alueiden sisäisten ja ulkoisten toimijoiden välisenä siltana ja pk-yritysten tukikanavana, olisi lisäksi otettava huomioon EU:n politiikoissa.

62. kehottaa komissiota arvioimaan vuonna 2013 käyttöön otettujen uudistusten vaikutuksia Horisontti 2020-puiteohjelman ja ERI-rahastojen välisten synergiaetujen edistämiseksi.

63. pitää valitettavana, että nousevia teollisuudenaloja ei ole otettu riittävässä määrin toisen pilarin ytimeen ja että tulevaisuuden teollisuuden keskittyvien innovointikeskusten ja -ekosysteemien huipputoimintaverkostoille (esim. Vanguard-aloite) annetaan liian vähän tukea. Komitea on huolissaan jatkuvista vaikeuksista teollisten pilottihankkeiden suurimittaisten demonstrointien rahoittamisessa ja pyytää, että komissio lisää välittömästi niihin suunnattuja määrärahoja ja suunnittelee uusia toimia näiden asioiden edistämiseksi.

64. ehdottaa, että perustetaan demonstrointi-infrastruktuurien tukiohjelma, jolla edistetään testauspaikkojen, demonstrointihankkeiden ja pilottihankkeiden verkottamista tutkimusinfrastruktuurien verkottamisesta saadun mallin mukaisesti.

Tieteen ja yhteiskunnan välisen suhteen kehittäminen yhdessä alue- ja paikallisyhteisöjen kanssa

65. toteaa, että aikana, jona edistyksen käsite on kyseenalaistettu ja herättää erimielisyyksiä, tieteen ja yhteiskunnan suhde on otettava keskeiseksi kohteeksi pohdittaessa EU:n t&i-politiikan tulevaisuutta eli sekä tutkimuksen suuntaamista ja hankkeiden toteuttamisen edellytyksiä että valintoja, jotka koskevat tieteen uusien sosiaalisten ja teknisten käyttötarkoitusten kehittämistä.

66. ehdottaakin, että toisaalta edistetään luottamusta tieteeseen ja edistykseen ja toisaalta kehitetään kestävään kehitykseen pohjautuva tarkastelutapa. Komitea puolustaa tässä yhteydessä ennalta varautumisen periaatetta, joka on varovaisuuteen nojaava periaate, jonka mukaan toiminnassa otetaan riskit täysimääräisesti huomioon.

67. korostaa avoimen tieteen (*open science*) nykyisin tarjoamia suuria mahdollisuuksia: tutkimustulokset ja julkaisut ovat vapaasti saatavilla, suuren yleisön saatavilla on luotettavaa ja monipuolista tietoa, ja keskustelua voidaan käydä kansalaisten ja sidosryhmien kanssa.

68. katsoo, että vapaan tieteen ja tavoitelähtöisen tieteen välillä on oltava tilaa vuoropuhelulle tiedemaailman ja elinkeinoelämän mutta myös kansalaisyhteiskunnan toimijoiden välillä, jotta voidaan vaihtaa näkemyksiä ja muotoilla yhdessä uusia suuria tieteen kysymyksiä kunkin osapuolen riippumattomuutta kunnioittaen.

69. korostaa kiireellistä tarvetta tehdä tunnetuksi tiedettä, teknologiaa ja kaikkia niihin liittyviä ammatteja ja myös teollisuusammattaje nuorten ja heidän perheidensä parissa kiinnittäen erityistä huomiota naisten osuuden lisäämiseen tieteellisissä ja teknisissä ammateissa.

70. pitää valitettavana ”Tiede yhteiskunnassa ja yhteiskuntaa varten” -ohjelman vähäisiä määrärahoja, hajanaisuutta ja siten suppeaa vaikutusta ja kehottaa nostamaan etusijalle eurooppalaista lisäarvoa tarjoavat toiminnot, joita toteutetaan aidoissa yhteistyöolosuhteissa sidosryhmien, jäsenvaltioiden, alueiden ja kuntien kanssa.

Puiteohjelman kansainvälinen ulottuvuus

71. puolustaa avoimen tieteen periaatetta mutta haluaa säilyttää puiteohjelman erityisluonteen myös Yhdistyneen kuningaskunnan erotessa EU:sta. Komitea toivoo, että ero ei johda puiteohjelman resurssien pienenemiseen vaan että asiaa käsitellään Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa käytävien kokonaisneuvottelujen osana.

72. toivoo, että kansainvälistä yhteistyötä tiivistetään puiteohjelman yhteydessä assosiaatiokumppaneiden ja nousevan talouden maiden kanssa sekä myös naapuruuspolitiikan ja merialuepolitiikan kuten Välimeri-politiikan yhteydessä.

Bryssel 12. heinäkuuta 2017.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA
